ככלי גללים ו)כבלי אדמה ואין מקבלין טומאה. *דאמר מר "כלי אבנים וכלי גללים וכלי אדמה אין מקבלין טומאה - לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים או דלמא לא הוי עיכול, תפשוט ליה מהא *דאמר עולא משום ר"ש בר יהוצדק מעשה ובלעו (א) זאבים שני תינוקות בעבר הירדן ובא מעשה לפני חכמים ז)וטהרו את הבשר? שאני בשר דרכיך. תפשוט מסיפא - וטמאו את העצמות? שאני עצמות דאקשי. מפי בעי ר' זירא חיטין שירדו בעבים מהו, למאי, אי למנחות אמאי לא, אלא לשתי הלחם, מאי: "ממושבותיכם" אמר רחמנא לאפוקי דחוצה לארץ - דלא אבל דעבים שפיר דמי או דלמא "ממושבותיכם" - דווקא ואפילו דעבים נמי לא, ומי איכא כי האי גוונא? אין ח) *כדרעדי טייעא נחתא ליה רום כיזבא חטי בתלתא פרסי. בעי ר"ש בן פזי ט) שיבולת שהביאה שליש קודם לעומר ועקרה ושתלה לאחר העומר י)והוסיפה מהו בתר עיקר אזלינן ושרייה עומר או דלמא בתר תוספת אזלינן ועד שיבא עומר הבא, תפשוט ליה מהא *דאמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן כ) ילדה שסבכה בזקנה ובה פירות אפילו הוסיף במאתים אסור, ואמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן *בצל ששתלו בכרם ונעקר הכרם אפי' הוסיף במאתים אסור? היא גופה קא מיבעיא ליה: מפשט פשיטא להו לרבנן דבתר עיקר אזלינן לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא או דלמא ספוקי מספקא להו ולחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן? תיקו. בעי (ב) רבה לענין מעשר מאי - היכי דמי כגון

דאמרינהו

כלי גללים · ז)כלי גללי בהמה: **ובלעו שני זאבים שני תינוקות** · והקיאום דרך בית הרעי: **וטהרו את הבשר** · אלמא הוי עיכול: **שירדו בעבים** · עם המטר כשעלו העבים באוקיינוס בלעו ספינה מליאה חטין ח): **רום כיזבא בתלתא פרסי** · שהיה קרקעו אורך ג' פרסאות רום *כיזבא (שני) טפחים בזקיפת גודל: **שהביאה שליש** · להכי נקט שליש דחשיב גמר פרי דלאו מקמי הכי עקרה הויא כשתא בעלמא ולא מהני עומר למישרייה: **ועקרה** · קודם לעומר: **ושתלה לאחר העומר** · והוסיפה מהו: **ילדה שסיבכה בזקנה** · נטיעה של ערלה ובה פירות והרכיבה בזקנה שעברו לה ימי ערלתה אפילו הוסיפו הפירות בטובי לאחר שסיבכה במאתים של היתר יותר משהיה שם מן האיסור אסור ואע"ג דערלה בטלה במאתים כדאמר בפסחים (דף מח.) שה אחד מן המאתים ממותר שתי מאות שנשתיירו בבור מכאן לערלה שבטלה במאתים אפי' הכי הכא אסור דחד גופא הוא ובתר עיקר אזלינן ט): **בצל ששתלו בכרם ונעקר הכרם** · אפילו הוסיף לאחר עיקור הכרם הגדל בהיתר במאתים חלקים יותר משהיו בו באיסור: **אסור** · משום כלאים אלמא בתר עיקר אזלינן: **לא שנא לקולא** · כגון שיבולת דאזלינן ביה בתר עיקר הויא קולא דלא בעי להמתין עד עומר הבא: **לחומרא** · גבי ערלה וכלאים:

דהמדיתו

שלימין כגון הא סתור שבלעו הא ממה דלהכי נקט בלעו דלא הוו פיסול הך שבלעו שזפין של תרומה אע"פ שהן שלימין ולא הוי פיסול פסול השני שכבר נתאכלו ואבים שבלעו תינוקות אע"ג דנקט שבלעו מסתברא שלא היו שלימין והוא הדין חיטים שנמצאו במעי תרנגולת בפסח או בשאר עופות ראוי להחמיר עליהם ולאסור אם נתבשלו *או נגעו עמהן דלא הוי עיכול ויש נבן אוסר תמן דלא דמיא להאיא דבשופות ובדגים כי שמטל לאור ותגרף דמיירי בבשר הנלעס ולא נכנס שלם בגוף או מטעם שפירשתי דחיטין קשין הן: **כלי גללים** · במס' שבת (דף נח.) פירש בקונטרס *אבן גלל וכאן מוכיח שהם כלים של צפיעי בקר: **כלי אדמה** · פי' בקונט' שחיקת אבנים שקורין קרויי"ש בל"א ובפרק במה אשה (גם זו שם) משמע שהם כלי חרס שנתייבשו בחמה ולא נצרפו בכבשן גבי כבול דאמר אלא אי אמרת בשל טיט הכי הוא דלא מקבלי טומאה הא כלים דידהו מקבלין טומאה והתנן כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה ס' ועוד תנן במסכת כלים (פ"ג מ"ב) גר שניטל פיו טהור ושל אדמה שהוסק פיו בפתילה טהור: **חיטין שירדו בעבים** · פירש בקונטרס ששתו באוקינוס ובלעו ספינה מלאה חיטין וקשה לר"ת דאי מחוצה לארץ וכי הותרו לשתי הלחם בשביל שהן בעבים מ"מ ממושבותיכם בעינן וליכא ואי מארץ ישראל וכי נאסרין הן על ידי כך אלא ירדו בעל ידי נס ירדו בעבים כי ההיא דמהמהא דפרק ד' מיתות (סנהדרין דף סג.):

דאמר ר' אבהו א"ר יוחנן ילדה שסיבכה בזקנה ובה פירות אפי' הוסיפו מאתים אסור · והא דא"ר אבהו א"ר יוחנן בפ' משוח מלחמה בסוטה (דף מג:) ילדה שסיבכה בזקנה בטלה התם בדליכא פירות בילדה והכא בדאיכא פירות ומה שגדל אח"כ מוכח כאן שהוא היתר והיינו דר' יוחנן לטעמיה דאמר התם בטלה והכא ניחא דנקט ילדה לפי שפירות שבה של ערלה הן דאלו ייחור של זקנה ובה פירות וקלגה וסבכה בזקנה מחולתו וסופו היתר הוא אבל בסוטה קשיא אמאי נקט ילדה דהא שוה ייחור של זקנה שסיבכה בזקנה דהא לא משום דבטלה היא תורת ערלה עליו וכן פי' שם בקונטרס אפילו לייחור של זקנה מכיון שנטעם והרכיבו ילדה קרינא לי' ובטל בזקנה והא דלא נקט שם ייחור שסבכו בזקנה בטל משום דלא הוה ידענא לענין מה בטל אם לא היה מפרש בההיא לענין ערלה אבל השתא דנקט ילדה מוכחא מילתא דלענין ערלה קאמר והתם פריך ממתני' דקתני גבי חוזר ממערכי המלחמה אחד הנוטע ואחד המבריך ואחד המרכיב ומהדר ש"מ דשייך בה ערלה וחיזל דבעי מיהדר והתם קאמר ר' יוחנן ילדה שסבכה בזקנה בטלה ומשני דמתניתין דהתם כגון ילדה בילדה וכי תימא תיפוק לי דבעי מיהדר משום ילדה ראשונה כגון דנטע קמייתא לסייג ולקורות ואע"ג דילדה בזקנה בטלה כה"ג לא בטלה משום דלאו מימליך עלה בת מיהדר היא וגרמה דילדה בילדה אם כלו שני ערלה דקמייתא מקמי בתרייתא בטלה לה בתרייתא אע"ג דהיתה הרכבתה בתוך שני דערלה דלאי לא תימא הכי הא דפריך בסוטה (גם זו שם) היכי דמי אילימא ילדה בילדה תיפוק לי דבעי מיהדר משום ילדה ראשונה נוקמי כגון שכלו שני ערלה של ראשונה לפני שני השניה ובירושלמי משמע דילדה שסיבכה בזקנה מיירי בשנטע אילן בפני עצמו כדרך הנוטעין ונטעו אצל זקנה וסיכך ענפיו בענפי הזקנה דאם קודם קליטת שרשיו בארץ נתאחז זה בזה בטלה הילדה בזקנה אבל אם קדמה קליטת השרשים של ילדה פליגי התם אמוראי וזה לשון הירושלמי בפ"ק דערלה רבי זעירא ורבי יוסי ורבי אלעזר ור' חנינא בשם ר' חנינא בן גמליאל ילדה שספקה לזקנה טהורה הילדה אמר רבי חנינא בר אבא מתניתא אמרה כן ספק בנפיס סיפוק אחר סיפוק אע"פ שהבריך בארץ מותר והן נומר שמא הבריכה הילדה עד שלא נתאחזו לזקנה אמר רבי חנינא בריה דרבי הלל דרבי יהודה היא דרבי יהודה אמר מתאחז הוא עד שלא הבריכה רבי י) אומר בשם רבי יוחנן שרשין אין בהם ממש: **בצל** ששתלו בכרם כו' · בפ' הנודר מן הירק (נדרים נז:) מיבעי לן אי גדולי היתר מעלין את האיסור או לא ופשט רבי ינאי נפתא מהא דאמר רבי ינאי בצל של תרומה שנטעו ורבו גידולין על עיקרו מותר אמר ליה רבי ירמיה שבק מר תרתין דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן ס' ומייתי הך דילדה שסיבכה בזקנה והאי דבצל שנטעו בכרם דמוכח דאזלינן בתר עיקר ולהכי מייתי הכא הנך תרתי ולא מייתי האי דר' ינאי דפליג דשבקינן חדא מקמי תרתי וא"ת והתנן המעביר עציץ נקוב בכרם אם הוסיף מאתים אסור אלמא לא אזלינן בתר עיקר אלא בתר תוספת וי"ל דשאני התם כדדרשינן בפרק כל שעה (פסחים דף כה:) כתיב המלאה וכתיב הזרע הא כיצד זרוע מעיקרו בהכרעה זרוע ובא הוסיף אין לא הוסיף לא וא"ת מאי קמבעיא ליה הכא אי רבי יוחנן ור' יונתן לחומרא דווקא אמרי או אפי' לקולא ע"כ לחומרא דאי לקולא אמרי קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן דבסמוך קאמר ר' יוחנן ליסרא בצל שחיקו ורבו מתעשר לפי כלו אלמא לא אזלינן בתר עיקר לגבי והתם נמי בנדרים מייתי לה ופשיט מקמייתא דר' יוחנן דילדה שסיבכה דלא אתו גידולין ומבטלי עיקר והדר פשיט מהאי דר' יוחנן דבצל דאתו גידולין ומבטלי עיקר ומשני דלמא לחומרא שאני וי"ל דהא דקאמר לחומרא שאני היינו דווקא התם משום דהיתר וריעותא כדקאמר בסמוך אבל הכא דלאו היתר וריעותא דלמא אזלינן בתר עיקר בין לקולא בין לחומרא והתם בנדרים פריך אר' יוחנן ולר' יונתן דהכא מהא דתניא גבי מנכש בחסיות דאם ישראל חשוד על השביעית למוכר שביעית מותר אלמא גידולי היתר מעלין את האיסור ומשני שאני שביעית הואיל ואיסורה ע"י קרקע בטילתה ע"י קרקע *וצריך לחלק בדבר מאחר שעם יתבטל שביעית איסור ע"י קרקע וערלה וכלאי הכרם לא חשיבי איסור ע"י קרקע ואפי' מעשר משמע התם דחשיב איסור ע"י קרקע אי לא משום דמעשר דינו הוא דקא גריס לה וגם חדם המעתיק ל"נ דלא חשיב איסורו ע"י קרקע מדמדמי לה הכא לערלה וכלאי הכרם:

ליסרא

עין משפט
נר מצוה

מח א מיי' פ"א מהל' כלים הלכה ו:

מט ב ג מיי' פ"כ מהל' טומאת מת הל' ד:

נ"ל או אם אפו נ"ק

נ ד מיי' פ"ה מהלכות תמידין ומוספין הל' ג וסוי' ספק:

נא ה מיי' פ"י מהלכות מ"א הלכה ה:

נב ו מיי' פ"י מהלכות מעשר שני הלכה קח:

[כתבי' אלפים כשבת... פר' אימא למיפי בקר אבל כתבי' שבת פק: פי' שים ופי' כתבי' יומא כ' דים כלי גללים כתב למיפי בקר מפרש לה במנחות פרק רבי ישמעאל וקל"ע]

נג ז מיי' פ"ח מהלכות כלאים הלכה כד טור ש"ע י"ד סימן רצו סעיף יח:

שיטה מקובצת

א) גללים וכבלי: ב) אין בר עדי: ג) שבולת שהביאה שליש' פרש"י להכי נקט שליש כו' ואע"ג דהנקוטים השרשים קודם לעומר העומר מתירן שאני הכא דעקרה קודם לעומר ועוד פרש"י או אפילו לאחר העומר ולא פי' הטעם כלל ו"ל הואיל ועתיד ליעקר לא מהני להו העומר דהוא דשרשיא השרשה לאחר ע"י העומר היינו דוקא דבר שאינו עתיד ליעקר אלא [הוא] נוטו גדל כל צרכו באותו השרשה: ד) והוסיפה' פרש"י כל שהוא אבל תוספה הוב פשיטא דלא מבטל עיקר לגדולין [אבל] כל שהוא בטל וא"ת דבר שיש לו מתירין הוא והאי בטל הצריך לחלק בין שאר ביטולין לביטול הגדולין: ה) ילדה שסבכה בזקנה וא"ת הא דתנן אחד הנוטע כו' חייב בערלה והכי משכחת לה או ילדה בזקנה והא אמרי' בטילה ואוקימו' דמשכח' ילדה בילדה כגון בת שהוא בבת שתי שנים וכה"ג [לא] אמרינן דבטילה וזה אינו דא"כ הא דפריך בסוטה [היכי דמי] כו' אמאי לא משני כגון בת שנה שסיבכה בבת ב' שנים דהדר משום שניה ואפילו לאחר שיעבור זמן ראשונה והולא משני הכי [שמעינן] דאפילו ילדה בילדה נמי בטילה ואזלינן בתר זמן ראשונה וי"ל דמשכחת לה כגון שנטעה לסייג ולקורות דאין לראשונה דין ערלה הל"נ משני התם ולפי זה מצינו באילן אחד שקנתו חייב בערלה ושקנתו פטור אם נטע מה שלמד שנים לסייג והשאר לפירות' הר"א: ו) או דלמא ספוקי מספקי להו וא"ת לפשוט מהא דתנן המעביר עציץ נקוב בכרם אם הוסיף במאתים אסור הא לא הוסיף מאתים מותר אע"ג דהוסיף כל שהוא אלמא בטלי גידולי דאיסור לגבי עיקר דהותר ולקולא וי"ל דשאני התם דלא אחשבינהו לגדולין כי הכא דשתלה אלמא אחשבינהו לגדולין וא"ת ולכח מהא דתני אם הוסיף במאתים אסור אלמא לא בטלי גידולין דאיסור לגבי עיקר דהיתר להקל וי"ל דשאני התם דתלי קרא המלאה ודרשינן מינה זרוע ובא אם הוסיף מאתים אסור: ז) גללים' גלל בהמה: ח) חטין תמ"ד ותו"ד בר עדי טייעא נחתא ליה חטים בשרתחיו כיובא כשבי [מפתח]: ט) אזלינן אלמא בתר עיקר אזלינן הס"ד: י) ר"י אומרו דאמרינהו

מסורת הש"ס

נ"ל כיוצא פסח וכן כת. בערוך נ"ק

כלים פ"ו מ"ב שבת נח. ע"ש

תמורה כב:

[לקמן פג.]

נ"ל בר עדי טייעא נ"ק

סוטה מג:

נדרים נז:

נדרים נז:

רבינו גרשום

וטהרו את הבשר מלטמא באהל משום דהוי כמעוכל (בארסה) [בשר] דרכיך ומתעכל מהרה: דאקשי מפי' מאורצין ואינן מתעכלין: שירדו בעבים · עם הגשם: רום כיזבא חיטי · טפח גבוה על הארץ באורך שלש פרסאות: בתר עיקר אזלי' בשעה ששתלה: ילדה שסיבכה בזקנה' נטיעה ילדה של ערלה ויש בה פירות והרכיב בה מנטיעה זקנה: אפילו הוסיפו אותן פירות קצ"ם ידות לאחר שסיבכה בזקנה דהיתר אפילו הכי אזלינן בתר עיקר ואסור משום ערלה ולא בטלי במאתים כדין ערלה: בצל ששתלו בכרם' דהוי כלאים: ונעקר הכרם ואפי' הוסיף מאתים לאחר עקירה הגדל בהיתר הוא והואיל ועקרו והוה באיסור אסור דבתר עיקר אזלינן: היא גופא קא מבעיא ליה דינהו דהני לא שנא לקולא כגון בשבולת דאזי אזלינן בתר עיקר שריה לה עומר ולא שנא לחומרא הכא גבי ילדה ובצל דאי אזלינן בתר עיקר אסור: היכי דמי

[ועי' בכלאים ובר"ן דכתבו טעם כגון (הלכן)]

הגהות הב"ח (א) גמ' מעשה ובלעו שני זאבים: (ב) שם בעי רבה לענין מעשר:

מבנה

נסיונות
לפשוט שאלה
ההוכחה
שבלע כ"ז
ממעשה שבלעו
זאבים ב'
תינוקות
והקיאום
א - וטהרו את
הבשר
ב - וטמאו את
העצמות

נושא

חלין שירדו בעבים
מהו לענין ב' הלחם

נושא

שיבולת
שהביאה שליש
קודם לעומר
ועקרה ושתלה
לאחר העומר
והוסיפה - האם
העומר התירה
או לא
א) בתר עיקר
אזלינן
ב) או בתר
תוספת אזלינן